

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/7002,Kwiaty-pod-tablica-upamietniajaca-pplk-Aleksandra-Rybnika-ps-Jerzy-Bialystok-11-.html>
23.03.2026, 23:20

Kwiaty pod tablicą upamiętniającą ppłk. Aleksandra Rybnika ps. „Jerzy” – Białystok, 11 września 2011

11.09.2011

W dniu 11 września 2011 r. przedstawiciele Oddziału IPN w Białymstoku oraz delegacja Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej z prezesem Zarządu Okręgu Białystok prof. Witoldem Czarneckim złożyli kwiaty pod tablicą upamiętniającą ppłk. Aleksandra Rybnika i jego żołnierzy, skazanych w procesie pokazowym na karę śmierci.

Pamiątkowa tablica została zawieszona w 2006 r. z inicjatywy białostockiego oddziału IPN na ścianie budynku białostockiego kina „Ton”, w którym w drugiej połowie lat 40. odbywały się procesy pokazowe żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego.

Aleksander Rybnik „Aleksy”, „Zajac”, „Popławski”, „Dziki”, „Jerzy”, „Rózga”, „Maciej Rózga”, „Maciej Kropidło”. Urodził się 13 grudnia 1906 r. w Starosielcach k. Białegostoku, w rodzinie kolejarskiej. Absolwent gimnazjum Nawrockiego w Warszawie oraz Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej. Oficer Wojska Polskiego oraz Korpusu Ochrony Pogranicza. W kampanii wrześniowej 1939 r. początkowo dowódca kompanii w Batalionie KOP „Wołożyn”, następnie dowódca batalionu w Zgrupowaniu KOP gen. Wilhelma Orlika-Rückemanna. Działalność konspiracyjną rozpoczął w końcu 1939 r. w Wilnie, w szeregach Służby Zwycięstwu Polski, Od marca 1941 r. zastępca komendanta Garnizonu Miasta Wilna, od kwietnia 1941 r. p.o. komendanta Garnizonu. Aresztowany przez NKWD 13 kwietnia 1941 r. Uwolniony po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej 23 czerwca 1941 r. przeniósł się na Nowogródczyznę. Od kwietnia 1942 r. komendant Obwodu AK Słonim. W końcu listopada 1942 r., po rozbiciu miejscowych struktur konspiracyjnych, przedostał się w rejon Puszczy Knyszyńskiej, gdzie w czerwcu 1943 r. nawiązał współpracę z oddziałem partyzanckim Uderzeniowych Batalionów Kadrowych, pełniąc funkcję oficera do zleceń. We wrześniu 1943 r. znalazł się ponownie w szeregach AK. Od 10 grudnia 1943 r. p.o. komendanta Obwodu AK Białystok-Powiat. Uczestnik akcji „Burza” w szeregach 42. pp AK. Kontynuował działalność niepodległościową po wkroczeniu Armii Czerwonej. Od października 1944 r. inspektor Inspektoratu Białostockiego AK. Wiosną 1945 r. z podległych sobie sił zorganizował zgrupowanie partyzanckie (krypt. „Piotrków”) działające na terenie Puszczy Knyszyńskiej. Uczestnik bitwy pod Ogólami (pow. Białystok) stoczonej z 1. pp LWP – osobiście wyprowadził siły zgrupowania z obławy. Od października 1945 r. w szeregach Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Przed aresztowaniem pełnił funkcję zastępcy Prezesa Okręgu WiN Białystok. Zatrzymany 19 kwietnia 1946 r. w Puszczy Knyszyńskiej przez oddział LWP pozorujący grupę podziemia niepodległościowego. Osadzony w więzieniu w Białymstoku, przeszedł śledztwo prowadzone przez Wydział Śledczy WUBP w Białymstoku. Sądzony przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Białymstoku wraz z 23 żołnierzami WiN. Rozprawa o charakterze pokazowym odbyła się w dniach 13-18 lipca 1946 r. w sali Teatru Miejskiego w Białymstoku (obecnie Kino „Ton”). Wraz z sześcioma podwładnymi został skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano 11 września 1946 r. w białostockim więzieniu. Miejsce pochówku do chwili obecnej pozostaje nieznane. Za działalność niepodległościową został odznaczony Orderem Virtuti Militari V klasy (1945) oraz Krzyżem Walecznych (1943).

